

Аб Максіму Багдановічу.

Дзесяць год таму назад, 25 мая (нов. стыль) у Ялце (Крым), памёр ад сухот вялікі мастак беларускага прыгожага слова—М. Багдановіч.

Уся працоўная Беларусь успамінае свайго паэту, якому не давалася убачыць тых літаратурных усходаў, якія зараз зарунелі на беларускай літаратурнай глебе.

Радзіўся М. Б. у Менску, але двухгадовым хлопчыкам разлучыўся з бацькаўшчынай. Ён пераехаў разам з бацькам у Ніжні-Ноўгарад, дзе бацька працаваў у якасці этнографа.

Максіму Багдановічу трапіла атрымаць вышэйшую закончаную адукацыю ў Яраслаўскім Універсітэце. Гэта першы беларускі поэт з вышэйшай адукацыяй. Ён ведаў шмат заходня-эўрапейскіх моў, вывучыў замежныя літаратуры, і ўзбагаціў нашу літаратуру высока мастацкімі творами.

Жывучы далёка ад бацькаўшчыны, ня маючы мажлівасці чуць беларускую мову, вывучаў яе на жывых узорах гутаркі, ён вывучаў яе па кнігах і газетах, а асабліва па запісках народнае творчасці.

Толькі ў 1911 годзе яму ў першыню ўдалося пабываць на бацькаўшчыне—у Вільні і, меў, як ён сам гаварыў «вялікае шчасце» ад гэтага.

У 1916 годзе ён зусім пераехаў у Беларусь—Менск, але хворы на сухоты. Ня гледзячы на хваробу, ён шчыра працаваў на грамадзкай і літаратурнай працы. Каб пазбавіцца хваробы, ён вясной у 1917 годзе паехаў у Крым, але хвароба перамагла, і ён разлучыўся з бацькаўшчынай на заўсёды.

Творчасць М. Б. раскідана па розных газетах і часопісах, якія выходзілі ў той час на Беларусі, і асабліва ў «Нашай Ніве», а частка сабрана ў зборніку вершаў пад назвай «Вянок». Зараз Інстытутам Беларускае Культуры падрыхтавана да выдання яго творчасць, і трэба спадзявацца, што хутка мы ўбачым творчасць М. Б. ў акадэмічным выданні.

Пісаў М. Б. пераважна вершы, але ёсць і аповяданні. У свой час ён займаўся і публіцыстыкай.

У нашым прыгожым пісьменстве, М. Б. даў прыклады розных вершаваных форм, як сонэт, актава, пантэтр, рандо і інш. На прыкладах М. Б. вывучаецца зараз цэлая плеяда беларускіх паэтаў.

Вялікую каштоўнасць М. Б. мае як поета чыстага мастацтва, з філэзофскім зместам.

Погляды на мастацтва М. Б. значыў у сваім вершы «Песняру».

— «Трэба з сталі каваць, гартваць гібкі верш,

Абрабіць яго трэба з цяпнёнем бо

... у грудзях у людзей
Сэрцы цвёрдыя, быццам з ка-

меньня»...

І можа разьбіцца аб чорствыя сэрцы людзей не дасягнуўшы той мэты, якую сабе паставіў поэт.

Гэта трэба памятаць асабліва ў нашы часы, калі кожны дзень мы бачым усё новыя і новыя імёны ў нашай літаратуры абуджання хвацямі кастрычніка. Пануе ў творчасці М. Б. прырода-апісальная лірыка. Глыбокім лірызмам прасякнута ўся творчасць М. Б. Разам з тым М. Б. і філэзоф.

Матывы гораду ў першыню ўнесены ў нашу літаратуру М. Багдановічам.

На фоне мінулага Беларусі, Багдановіч даў шэраг мастацкіх вершаў, якія яскрава вызначаюць паасобныя малюнкi мінулага нашае краіны.

Таксама скарыстана і беларуская народная творчасць у творчасці М. Б.

Разгледзіць творчасць М. Б. у гэтай змешчанай ніжэй ніяк ня можна. Я тут вызначаю толькі галоўныя матывы яго творчасці, што-ж датычыцца аналізу, то можна параіць літаратуру, якая маецца на нашым кніжным рынку: «Выпісы з бел. літ.» ч. II і Дзяржынскага, дзе разглядаецца яго творчасць, і даюцца ўзоры творчасці; «Узвышша» № 1, дзе разглядаецца зборнік М. Б., «Вянок», «Тэорыя сонэту»—Барысэўскага, дзе бяруцца прыклады з творчасці М. Б. і даецца навуковае абаснаванне тэорыі сонэту, і ў «Полымі» за 1925 г., артыкул Піотуховіча «М. Б. як эмпрысіаніст».

М. Б. займае пачэснае месца ў нашай беларускай мастацкай творчасці, і трэба каб гэтага мастака ведаў рабочы і селянін, кожны вучань, і асабліва пачынаючыя поэты. Трэба пазнаёміць усіх працоўных з характарам творчасці М. Б. і яго значанні ў беларускім прыгожым пісьменстве шляхам наладжвання вечароў, правядзеннем гутарак на стаўнікамi і г. д.

М. Грашчанка.